

روابط جمهوری اسلامی ایران و کره جنوبی:
چالش‌ها و فرصت‌ها
(به بهانه سفر رئیس‌جمهور کره جنوبی به ایران)

معاونت پژوهش‌های سیاسی - حقوقی
دفتر: مطالعات سیاسی

کد موضوعی: ۲۶۰
شماره مسلسل: ۱۴۸۰۰
اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۵

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۲	مقدمه
۳	تاریخچه مناسبات ایران و کره جنوبی
۴	جایگاه اقتصادی کره جنوبی
۶	فرصت‌ها در روابط تهران - سئول
۱۳	چالش‌ها در روابط تهران - سئول
۱۴	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۱۶	منابع و مأخذ

روابط جمهوری اسلامی ایران و کره جنوبی:
چالش‌ها و فرصت‌ها
(به بهانه سفر رئیس‌جمهور کره جنوبی به ایران)

چکیده

قرار است رئیس‌جمهور کره جنوبی روز ۱۲ اردیبهشت به ایران سفر کند. مروری بر مناسبات جمهوری اسلامی ایران و جمهوری کره جنوبی نشان می‌دهد بسترهای مناسبی برای همکاری‌های دوجانبه به‌ویژه در عرصه اقتصادی به چشم می‌خورد. دستیابی به توافق هسته‌ای میان جمهوری اسلامی ایران و گروه ۵+۱ به دو شکل در گسترش مناسبات تهران- سئول تأثیر مثبت گذاشته است. این توافق از یک سو خط بطلانی بود برای تبلیغاتی که علیه کشورمان با هدف ایران‌هراسی و مآلاً منزوی ساختن ایران انجام می‌گرفت. دیگر آنکه با لغو تحریم‌ها بسیاری از موانع و دشواری‌های موجود بر سر راه توسعه مناسبات میان ایران و دیگر کشورها از جمله کره جنوبی از میان برداشته شد. با توجه به موارد ذکر شده توسعه همکاری‌های دوجانبه در دوران پسابرجام آهنگ شتابانی داشته است به‌طوری که چشم‌انداز روشنی در رابطه با گسترش همکاری‌های دو کشور در حوزه انرژی با افزایش مبادلات تجاری، همکاری‌های فنی و جذب سرمایه وجود دارد. روابط عمیق کره جنوبی با آمریکا و در مقابل خصومت ایران و آمریکا از یک سو و روابط بدون تنش تهران- پیونگ یانگ در کنار خصومت دو کره از سوی دیگر می‌تواند به‌صورت بالقوه به‌عنوان مؤلفه‌ای منفی در این ارتباط ایفای نقش

نماید. با وجود این به نظر می‌رسد مقامات دو کشور با درک همپوشانی موجود در منافع تهران و سئول قادرند در کنترل و کاهش مؤلفه‌های منفی توفیق یافته و از فرصت‌های موجود سود جویند. امری که متضمن تحقق منافع دو کشور خواهد بود.

مقدمه

توافق هسته‌ای میان جمهوری اسلامی ایران و شش قدرت جهانی که در سال گذشته حاصل شد به یکی از بحران‌های مهم سیاسی-دپلماتیک یک دهه اخیر در عرصه بین‌المللی پایان داد. در طول این بحران که تحریم‌های ظالمانه گسترده‌ای را به‌ویژه در حوزه اقتصادی علیه کشورمان در پی داشت مناسبات جمهوری اسلامی ایران با بسیاری از شرکای اقتصادی خود محدود شد و از جمله در عرصه مبادلات تجاری همکاری‌های اقتصادی و فنی روندی نزولی را در پیش گرفت، امری که به طبع تأثیرات نامطلوبی را نه تنها بر اقتصاد کشورمان حتی بر شرکای تجاری آن ولو به میزان متفاوت بر جای گذاشت. در چنین شرایطی دستیابی به توافق هسته‌ای موسوم به برجام به لحاظ سیاسی خط بطلانی بود بر ادعاهای برخی کشورها که جمهوری اسلامی ایران و فعالیت‌های هسته‌ای آنرا به‌عنوان تهدیدی علیه امنیت جهانی معرفی می‌کردند. این توافق بستر مناسبی برای ایفای نقش مؤثرتری از سوی کشورمان در رابطه با تحولات منطقه‌ای و بین‌المللی فراهم ساخت. توافق هسته‌ای در صورت اجرای کامل از سوی غرب می‌تواند در عرصه اقتصادی با از میان برداشتن تحریم‌ها زمینه‌ساز افزایش مبادلات تجاری و مالی، جلب سرمایه خارجی و همکاری‌های فنی میان کشورمان و دیگر کشورها گردد براین اساس طی ماه‌های اخیر شاهد دیدوبازدیدهای متعددی میان مقامات

کشورهای مختلف و مقامات ایرانی بوده‌ایم که در این بین پرداختن به مسائل اقتصادی از جمله محورهای اصلی این دیدارهای دوجانبه و چندجانبه بوده است. یکی از کشورهایی که طی ماه‌های اخیر تلاش چشمگیری را در راستای بازسازی مناسبات خود با ایران آغاز نموده کره جنوبی می‌باشد. کره‌ای‌ها تا پیش از اعمال تحریم‌ها علیه ایران یکی از شرکای اقتصادی اصلی کشورمان محسوب می‌شدند به طوری که میزان مبادلات دو جانبه در سال ۲۰۱۲ به ۱۸/۵ میلیارد دلار بالغ می‌شد. اما در پی تحریم‌ها این رقم حدود ۶۶ درصد کاهش یافت. حال در پی توافق هسته‌ای نشانه‌های روشنی از تمایل مقامات تهران و سئول برای ارتقای سطح مناسبات دوجانبه به چشم می‌خورد. سفر آتی رئیس‌جمهور کره جنوبی به ایران نشانه بارزی از این تمایل به حساب می‌آید.

تاریخچه مناسبات ایران و کره جنوبی

روابط دیپلماتیک بین ایران و کره جنوبی در سال ۱۹۶۲ میلادی برقرار گردید و تا قبل از تأسیس سفارت ایران در سئول سفارت کشورمان در توکیو مسئولیت هماهنگی روابط کره جنوبی را عهده‌دار بود. در نوامبر ۱۹۷۵ اولین کمیسیون مشترک اقتصادی و فنی دو کشور برگزار شد و مقدمات دیدار وزیر خارجه (۱۹۷۶) و نخست وزیر کره (۱۹۷۷) از ایران فراهم گردید. متعاقب آن همکاری‌های تجاری و بازرگانی در زمینه‌های نساجی، شیلات، مخابرات، صنایع خودروسازی، لاستیک، نفت، گردشگری آغاز گردید و همچنین زمینه صادرات اقلام سنتی و معدنی ایران به کره فراهم آمد. در پی وقوع انقلاب اسلامی در ایران کره جنوبی از نخستین کشورهایی بود که نظام جمهوری اسلامی را به رسمیت

شناخت. با وجود این تا یک دهه پس از انقلاب شاهد پیشرفت قابل توجهی در مناسبات دوجانبه نبودیم. با پایان جنگ تحمیلی در سال ۱۹۸۸ و اهتمام دولت جمهوری اسلامی ایران برای بازسازی کشور و آغاز دولت سازندگی از یک سو و پیشرفت‌های اقتصادی و فنی کره جنوبی از سوی دیگر زمینه توسعه روابط تهران- سئول فراهم شد. در این دوران همکاری‌های اقتصادی، فنی و صنعتی ارتقا یافت و میزان آن به چند برابر افزایش پیدا کرد. دولت کره و شرکت‌های بزرگ این کشور ضمن استقبال از گسترش همکاری‌ها و انجام پروژه‌های بزرگ، بر میزان اختصاص اعتبارات خود به جمهوری اسلامی ایران افزودند و بدین‌گونه حجم مبادلات بازرگانی دو کشور از سطح ۵۰۰ میلیون دلار در سال ۱۹۷۸ به ۸/۱ میلیارد دلار در سال ۱۹۹۷ رسید و در سال ۲۰۱۰ میزان آن به ۱۱/۵ میلیارد دلار افزایش پیدا کرد و این روند افزایشی نیز در سال ۲۰۱۱ ادامه داشت و نهایتاً به رقم ۱۸/۵ میلیارد دلار بالغ گردید.

جایگاه اقتصادی کره جنوبی

پیش از بحث پیرامون فرصت‌ها و چالش‌های موجود در روابط دوجانبه جمهوری اسلامی ایران و کره جنوبی نگاهی هر چند اجمالی به وضعیت اقتصادی این کشور ضروری به نظر می‌رسد. اهمیت این نکته زمانی بیشتر می‌شود که به یاد داشته باشیم مناسبات تهران- سئول عمدتاً اقتصادمحور بوده و ماهیتی اقتصادی دارد. کره جنوبی حدود ۵۰ سال پیش به‌عنوان یکی از فقیرترین کشورهای جهان حتی فقیرتر از بولیوی و موزامبیک و دارای اقتصادی تک‌محصولی شناخته می‌شد. این کشور از دهه ۱۹۶۰ میلادی روند صنعتی‌سازی را در پیش گرفت. دولت این کشور طی چند دهه از طرق مختلف از جمله

اهدای وام کم‌بهره، جلب سرمایه خارجی و آزادسازی اقتصادی بسترهای لازم برای رشد اقتصادی را فراهم ساخت و با توسل به مشوق‌های مختلف سیاست توسعه صادرات را در پیش گرفت. در عین حال برخورداری این کشور از سطح مطلوبی از توسعه اجتماعی، نیروی انسانی متخصص لازم را برای آن به‌وجود آورده و استقرار دموکراسی طی سه دهه اخیر در این کشور نیز توسعه کره را شتاب بخشیده است. کره‌ای‌ها با درس گرفتن از بحران مالی ۱۹۹۸-۱۹۹۷ میلادی طی اصلاحاتی نسبت به ارتقای نظام مالی خود اقدام نمودند، حرکتی که تأثیرات مثبت خود را بر اقتصاد این کشور به جای گذاشته و موجب گردیده کره جنوبی در مواجهه با بحران مالی جهانی سال ۲۰۰۸ عملکرد مناسب از خود نشان داده و ضمن کنترل پیامدهای منفی این بحران به سرعت اقتصاد خود را در مسیر رشد و توسعه قرار دهد. هر چند اقتصاد این کشور با چالش‌هایی از جمله جمعیتی که پا به سن می‌گذارند و مزایای بازنشستگی آنها به بودجه دولت فشار می‌آورد تا نابرابری درآمدی و نقش‌های ژئوپلیتیک در منطقه، مواجه است و با وجود اینکه این کشور در میان دو قدرت اقتصادی یعنی چین و ژاپن قرار گرفته و تحولات اقتصادی در این کشورها که به ترتیب دومین و سومین اقتصادهای بزرگ جهان محسوب می‌شوند بر اقتصاد کره جنوبی تأثیر بسزایی دارند، اما دولتمردان سئول با اتخاذ برخی سیاست‌های پیش‌گیرانه در تلاشند کشور را برای فائق آمدن بر این چالش‌ها آماده سازند. کره جنوبی در حال حاضر از درآمد سرانه حدود ۲۳ هزار دلار برخوردار بوده و در سال ۲۰۱۴ رشد اقتصادی این کشور ۳/۷ درصد بوده است. صاحب‌نظران طی چند سال آتی نیز رشد سالیانه بین ۳ تا ۳/۵ درصد را برای کره پیش‌بینی می‌کنند. امروزه در صنایع الکترونیک شرکت‌های کره‌ای سامسونگ و ال جی و در صنعت خودروسازی شرکت هیوندا در

سطح جهانی از جمله شرکت‌های موفق به شمار می‌آیند، به طوری که برای سرمایه‌گذاران، کره جنوبی از نظر اقتصادی شبیه به ژاپن است البته با پویایی بیشتر و همچنین رشدی سریع‌تر اقتصاد کره جنوبی به مراتب از اقتصاد چین شفاف‌تر است و قوانین در این کشور ضمانت اجرایی بیشتری دارند. بخش تولید در کره جنوبی بهره‌وری بسیار بالایی داشته و مانند بخش تولید اقتصادهای توسعه یافته است و بخش خدمات در این کشور نیز بازار نوظهور محسوب می‌شود. مجموعه این عوامل کره جنوبی را به‌عنوان کشوری دارای اقتصاد شکوفا مطرح می‌سازد به نحوی که گسترش تعاملات در این عرصه با آن برای هر کشوری جذاب بوده و جمهوری اسلامی ایران نیز از این قاعده مستثنا نمی‌باشد.

فرصت‌ها در روابط تهران - سئول

در بخش اول گزارش، تاریخچه مختصری از مناسبات دوجانبه تهران - سئول ارائه گردید. چنانچه ذکر گردید طی ۵ دهه اخیر که از روابط رسمی دیپلماتیک ایران و کره جنوبی می‌گذرد گرچه در مقاطعی آنها از مناسبات گسترده‌ای برخوردار نبودند، اما روابط عاری از خصومت را پشت سر گذاشته‌اند. از اواخر دهه ۱۹۸۰ میلادی تا سال ۲۰۱۲ که تحریم‌ها علیه کشورمان به اوج خود رسید شاهد گسترش مناسبات دوجانبه آنهم به شکل چشمگیر میان تهران - سئول بودیم، روندی که در پی تحریم‌ها معکوس گردید. با وجود این در پی توافق جمهوری اسلامی ایران با کشورهای ۱+۵ در رابطه با فعالیت‌های هسته‌ای صلح‌آمیز کشورمان و امکان لغو تحریم‌ها، کره جنوبی از جمله کشورهای پویایی بود که برای افزایش و گسترش مناسبات خود با جمهوری اسلامی ایران

اعلام آمادگی نمود و اشتیاق از خود نشان داد. مقامات سنول در این راستا به اقداماتی چند دست زدند که در ذیل به آن اشاره خواهد شد. به علاوه در این قسمت به زمینه‌های موجود برای گسترش همکاری‌های دو جانبه و در عین حال موانع موجود در این مسیر خواهیم پرداخت.

۱. همکاری در حوزه انرژی: کره جنوبی برای سال‌های متمادی از جمله

اصلی‌ترین خریداران نفت خام از جمهوری اسلامی ایران محسوب می‌شد، به طوری که تا سال ۲۰۱۲ بالغ بر ۲۴۴ هزار شبکه در روز یعنی ۱۰ درصد از صادرات نفت خام کشورمان به این کشور صورت می‌گرفت. در پی اعمال تحریم‌ها علیه جمهوری اسلامی ایران، کره جنوبی واردات نفت خام از کشورمان را کاهش داد، به طوری که این رقم به ۶۴ هزار شبکه در روز رسید. در پی توافق هسته‌ای و آغاز اجرای برجام چنانچه پیشتر ذکر گردید کره جنوبی تمایل خود را به منظور توسعه مناسبات با جمهوری اسلامی ایران بیان داشت که در این بین همکاری در حوزه انرژی از جمله محورهای اصلی مورد نظر آن کشور بود. در این راستا وزارت صنعت، تجارت و انرژی این کشور در بیانیه‌ای در تارنمای خود اعلام کرده است که در سال ۲۰۱۶ میلادی و براساس برنامه‌ای که در دست تدوین است واردات نفت سبک، نفت خام و گاز طبیعی از ایران افزایش می‌یابد و این کشور در نظر دارد واردات نفت خود را از کشورمان به ۲۰۰ هزار بشکه در روز افزایش دهد. از هفدهم ژانویه ۲۰۱۶ که کار لغو تحریم‌ها رسمیت یافت کره‌ای‌ها خیلی سریع واردات نفت از ایران را افزایش دادند و به ۳ برابر در همان ماه رساندند. گزارش اداره گمرک کره جنوبی که اخیراً منتشر شده نشان می‌دهد میزان خرید نفت ایران توسط این کشور در ماه ژانویه با ۲۲۴/۲ درصد رشد به ۲۰۸ هزار و ۶۱۳ بشکه افزایش

یافته است. در حالی که این کشور در ژانویه ۲۰۱۵، ۶۴ هزار و ۳۵۵ بشکه نفت از کشورمان خریداری کرده بود. جوهیونگ هوان وزیر صنعت، تجارت و انرژی کره جنوبی اعلام کرد: سؤال در همکاری با ایران نه تنها به کوتاه‌مدت نمی‌اندیشد، بلکه به‌دنبال آن است که همکاری‌هایی با چشم‌اندازهای بلندمدت با تهران داشته باشد تا منافع طرفین تأمین شود. کره‌ای‌ها تنها به بیان سخنانی از این دست اکتفا نکرده و در اقدامی عملی نسبت به سایر رقبا، تصمیم گرفتند با ایجاد یک سامانه مخصوص پرداختی میان شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های (هیوندا اوپل بانک) و «اس کی» از بزرگ‌ترین شرکت‌های انرژی خود مشکل پرداخت را حل کنند. همکاری‌های ایران و کره جنوبی در حوزه انرژی به نفت محدود نشده و طرفین مذاکراتی را به منظور فراهم نمودن بسترهای لازم برای همکاری در زمینه‌های صلح‌آمیز صنعت هسته‌ای انجام داده‌اند. طی سفر جوهیونگ هوان وزیر تجارت، صنعت و انرژی کره جنوبی به تهران در مارس ۲۰۱۶ و دیدار وی با علی اکبر صالحی رئیس سازمان انرژی اتمی کشورمان دو طرف بر بهره‌داری هر چه بیشتر از فضای دوستانه موجود در راستای توسعه و تعمیق روابط بین صنایع هسته‌ای دو کشور تأکید نمودند.

۲. مبادلات تجاری: باید نوامبر ۱۹۷۵ میلادی را سرآغاز همکاری‌های اقتصادی و

فنی ایران و کره جنوبی دانست. در این تاریخ نخستین نشست کمیسیون همکاری‌های اقتصادی و فنی دو کشور در تهران برگزار گردید که حاصل آن توافق طرفین برای همکاری‌های تجاری و بازرگانی در زمینه‌های نساجی، شیلات، مخابرات، صنایع خودروسازی، لاستیک، نفت، گردشگری بود و همچنین زمینه صادرات اقلام سنتی و معدنی ایران به کره فراهم آمد. با وجود این تا زمان وقوع انقلاب اسلامی در سال ۱۹۷۹

ارزش مبادلات تجاری دو کشور از ۵۰۰ میلیون دلار تجاوز نکرد. از اواخر دهه ۱۹۸۰ میلادی، اما مبادلات تجاری دوجانبه روندی صعودی یافت چنانچه در سال ۱۹۹۷ به ۸/۱ میلیارد دلار و در سال ۲۰۱۱ به رقم ۱۷ میلیارد دلار بالغ گردید، اما در پی تحریم‌ها علیه جمهوری اسلامی ایران این رقم به ۹/۲ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۳ و ۶ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۴ تنزل یافت. پس از توافق هسته‌ای اخیر، کره‌ای‌ها اشتیاق فراوانی برای افزایش مبادلات تجاری خود با جمهوری اسلامی ایران نشان دادند چنانچه بازار هشتاد میلیونی ایران در کنار ثبات سیاسی در کشورمان در مقایسه با دیگر مناطق غرب آسیا از جذابیت ویژه‌ای برای اقتصاد صادرات‌محور کره جنوبی برخوردار است، امری که مقامات این کشور نیز به آن اذعان نموده‌اند، چنانچه که به گزارش خبرگزاری یونه‌پ، هوانگ کیو آهین نخست‌وزیر کره جنوبی در ملاقات با صاحبان شرکت‌ها و مؤسسه‌های بزرگ کشورش با اشاره به اینکه ایران از جمله بازارهای نوظهوری است که کره جنوبی نمی‌تواند نسبت به آن بی‌توجه باشد اظهار داشت: باید از شرکت‌های کره‌ای در زمینه صادرات و اجرای طرح‌های مختلف و مشترک با ایران حمایت شود. اهمیت این موضوع زمانی بیشتر می‌شود که به یاد داشته باشیم در ماه‌های آغازین سال جاری میلادی صادرات کره جنوبی رو به کاهش بوده است، امری که از نگاه مقامات این کشور دور نمانده است. از جمله نخست‌وزیر این کشور با اشاره به این مطلب اعلام کرده است که صادرات این کشور در فوریه ۲۰۱۶ میلادی نزدیک به ۱۲/۲ درصد کاهش یافته و این خبر خوشایندی برای کره نیست.

ناگفته پیداست بازار ۸۰ میلیونی ایران در چنین شرایطی از چه میزان اهمیتی برای کره جنوبی برخوردار است. کره‌ای‌ها در این راستا به اقداماتی چند دست زده‌اند.

از جمله می‌توان به برگزاری همایش بزرگ فرصت‌های تجاری ایران با حضور صدها بازرگان از مؤسسات مختلف کره جنوبی در شهر سئول پایتخت این کشور در تاریخ ۲۱ آوریل ۲۰۱۶ اشاره نمود که هدف اصلی این همایش ارائه اطلاعات درباره ایران به بازرگانان و تجار کره‌ای است. در جریان این همایش به بازرگانان کره‌ای اطلاعاتی درباره ورود به بازار ایران و نحوه گسترش همکاری‌های دو کشور، همچنین اطلاعات دقیقی درباره گمرکات ایران، قوانین سرمایه‌گذاری، قوانین داخلی ایران و هر گونه اطلاعات حقوقی لازم ارائه شده است. انجمن تجارت بین‌المللی کره جنوبی در تارنمای خود گزارش کرده است که با لغو تحریم‌ها، درهای ایران به روی کشورهای دیگر باز شده است و فعالان تجاری کره جنوبی باید این فرصت را غنیمت بشمارند و برای ورود به بازار ایران خود را آماده کنند. دولت کره در سال گذشته نیز مشوق‌هایی را به منظور گسترش فعالیت‌های شرکت‌های این کشور در نظر گرفته است. در این رابطه می‌توان به حمایت مالی دولت از شرکت‌هایی که بخواهند وارد بازار ایران شوند اشاره کرد که توسط جوهیونگ هیان وزیر تجارت، صنعت و انرژی کره جنوبی در نشست مشترک وی با مدیران بلندپایه شرکت‌های این کشور مانند هیوندا موتور، ال جی و... که برای انجام کسب‌وکار در ایران برنامه‌ریزی می‌کنند در ماه فوریه ۲۰۱۶ اعلام گردید.

جوهیونگ هیان چندی پس از این نشست سفری به تهران داشت وی طی این سفر با اسحاق جهانگیری معاون اول رئیس‌جمهوری دیدار نمود. هر دو طرف بر گسترش همکاری‌های اقتصادی دوجانبه تأکید کردند. وزیر تجارت، صنعت و انرژی کره جنوبی همچنین در نشست کمیسیون مشترک همکاری‌های اقتصادی ایران و کره شرکت کرده و در ارتباط با از میان برداشتن موانع بر سر راه گسترش همکاری اقتصادی دو کشور با

مقامات ایرانی به تبادل نظر پرداخت. در مجموع می‌توان گفت در پی توافق هسته ای و لغو تحریم‌ها علیه کشورمان کره‌ای‌ها اشتیاق فراوانی برای گسترش مبادلات تجاری خود با ایران که بر اثر تحریم‌ها کاهش یافته بود نشان دادند امری که البته مورد استقبال مقامات ایرانی قرار گرفته است. براین اساس افزایش مبادلات تجاری دو کشور در آینده‌ای نزدیک محتمل به نظر می‌رسد.

۳. سرمایه‌گذاری کره جنوبی در ایران: از جمله اصلی‌ترین اهداف جمهوری

اسلامی ایران در دوران پسابرجام که همواره از سوی مقامات کشور مورد توجه قرار گرفته است دستیابی به رونق اقتصادی است. بی تردید پیشبرد این سیاست بدون در اختیار داشتن اعتبارات کافی میسر نخواهد بود. جذب سرمایه خارجی در این رهگذر حائز اهمیت می‌باشد. براین اساس مقامات کشور در مذاکرات خود با مسئولان دولت‌های مختلف نسبت به این موضوع توجه ویژه‌ای مبذول داشته‌اند. کره جنوبی نیز از جمله کشورهایی است که نسبت به سرمایه‌گذاری در طرح‌های زیرساختی کشورمان ابراز تمایل نموده است. کره‌ای‌ها در پی آنند از این طریق نه تنها جای پای محکمی برای خود در بازار ۸۰ میلیونی ایران بیابند، بلکه امکان دسترسی به بازار ۴۰۰ میلیونی منطقه را نیز بیش از پیش برای صنایع خود فراهم سازند. وزیر تجارت کره طی سفرش به تهران و در دیدار با اسحاق جهانگیری معاون اول رئیس‌جمهور برای سرمایه‌گذاری در کشورمان اعلام آمادگی نمود. در مقابل اسحاق جهانگیری نیز ضمن استقبال از این امر بیان داشت ایران از بازار ۸۰ میلیونی داخلی برخوردار است و علاوه بر آن کشورهای اطراف نیز دارای بازار ۴۰۰ میلیون نفری هستند که کره جنوبی می‌تواند از طریق سرمایه‌گذاری مستقیم و تأمین منابع مالی و همکاری با جمهوری اسلامی ایران به این

بازار بزرگ دست پیدا کند. کره جنوبی به‌عنوان کشوری که ۹۶ درصد از انرژی مورد نیاز خود را از خارج وارد می‌کند تمایل به سرمایه‌گذاری در حوزه انرژی دارد. از سوی دیگر جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان کشوری که از ذخایر غنی نفت و گاز برخوردار است مورد توجه کره‌ای‌ها می‌باشد، مؤسسه اقتصاد انرژی کره در حال تدوین نقشه راهی برای همکاری با کشورمان در حوزه انرژی است. امری که به جهت نیاز ایران به اعتباری در حدود ۱۷۰ میلیارد دلار برای نوسازی صنایع نفتی خود برای کشورمان می‌تواند مفید باشد. همچنین در نشست کمیسیون مشترک همکاری‌های اقتصادی دو کشور در اوایل مارس ۲۰۱۶ در تهران از مقامات کره‌ای برای سرمایه‌گذاری در کشورمان و احداث واحدهای صنعتی دعوت به عمل آمد موضوعی که به نظرمی‌رسد طرف مقابل نیز نسبت به آن بی‌تمایل نیست.

۴. همکاری‌های فنی: کره جنوبی طی دهه‌های اخیر در حوزه صنعت به پیشرفت‌های چشمگیری دست یافته و امروزه از جمله کشورهای صادرکننده خدمات فنی و مهندسی در جهان محسوب می‌شود. این کشور با ایران نیز در سال‌های گذشته همکاری‌های فنی داشته است. در این رابطه می‌توان به نقش شرکت‌های کره‌ای در احداث خط آهن بافق - بندرعباس اشاره کرد. همچنین کره‌ای‌ها در صنعت خودروسازی نیز به‌عنوان تأمین‌کننده برخی قطعات خودرو همکاری داشته‌اند که البته مورد اخیر در پی اعمال تحریم‌ها علیه ایران دچار وقفه گردید. حال در پی توافق هسته‌ای میان جمهوری اسلامی ایران و ۵+۱ و در دوران پس‌اجرام شاهد ابراز علاقه کره‌ای‌ها نسبت به گسترش همکاری‌های فنی با کشورمان هستیم. چنانچه وزیر تجارت کره جنوبی در سفرش به تهران از آمادگی کشورش با جمهوری اسلامی ایران در

زمینه‌های مختلف از جمله احداث نیروگاه، خطوط انتقال برق و شبکه‌های توزیع، تأسیس بنادر، توسعه‌ی راه‌آهن و ساخت تأسیسات و تجهیزات تصفیه و بازیافت منابع آن و بهره‌برداری از انرژی‌های تجدیدپذیر خبر داد. همچنین کره‌ای‌ها نسبت به ارائه خدمات فنی و مهندسی به کشورمان برای توسعه صنایع نفتی بالادستی ابراز تمایل کرده‌اند.

در مقابل، جمهوری اسلامی ایران نیز در دوران پساجام خواستار راه‌اندازی خط تولید برندهای کره‌ای در ایران شده است، از این نظر که کره جنوبی به جای ارائه کالاهای نهایی خود (خودرو، لوازم خانگی، موبایل) به بازار ایران با رویکرد تولید مشترک وارد کشور شود و محصولات مشترک را از طریق ایران به کشورهای منطقه که حدود ۴۰۰ میلیون جمعیت دارند صادر کند تحقق چنین امری به سود هر دو کشور خواهد بود. این موضوع از یک سو می‌تواند در توسعه صنعت ایران نقشی مثبت ایفا نماید و از سوی دیگر دسترسی کره‌ای‌ها را به بازار ۴۰۰ میلیونی منطقه تسهیل نماید همچنین دو کشور اخیراً ۳ سند همکاری در زمینه ساخت نیروگاه تولید برق و آسیاب فولادی در چابهار و ساخت مشترک تأسیسات برق و آب شیرین‌کن به امضا رساندند.

چالش‌ها در روابط تهران - سئول

به‌رغم فرصت‌هایی که فراروی توسعه مناسبات دو کشور وجود دارد مؤلفه‌هایی نیز در این بین موجود است که می‌تواند در این رابطه نقش منفی ایفا نماید. روابط کره جنوبی با آمریکا و مبادلات تجاری، سئول... واشنگتن از حجم بسیار بیشتری نسبت به مبادلات تجاری تهران - سئول برخوردار است. افزون بر این ایالات متحده و کره جنوبی دارای

پیوندهای سیاسی مستحکمی هستند که در همکاری‌های گسترده نظامی - امنیتی دو کشور متبلور است. اگر بنابر انتخاب میان ایران و آمریکا باشد کره‌ای‌ها واشنگتن را ترجیح می‌دهند و به هیچ عنوان دور از ذهن نیست مقامات آمریکایی به جهت خصومت با جمهوری اسلامی ایران، سؤال را برای کاستن از مناسباتش با تهران تحت فشار قرار دهند. ازسوی دیگر روابط بی‌تنش ایران با کره شمالی و اخباری که هرازگاهی از همکاری‌های نظامی تهران - پیونگ یانگ انتشار می‌یابد هرگز مطلوب مقامات سؤال نیست. هرچند دو کشور در تاریخ مناسباتشان موضع خصمانه‌ای در قبال یکدیگر نداشته‌اند و کوشیده‌اند به‌رغم موارد مذکور از فرصت‌های موجود برای تقویت پیوندهایشان سود ببرند. با این حال عقل سلیم و منطق حاکم بر روابط بین‌المللی حکم می‌کند نسبت به این تهدیدات بر سر راه مناسبات تهران - سؤال توجه لازم صورت گیرد.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

سفر رئیس‌جمهور کره جنوبی به ایران می‌تواند گام مهمی در تعمیق روابط دو کشور باشد. نگاهی اجمالی به موقعیت جمهوری اسلامی ایران و جمهوری کره جنوبی نشان می‌دهد دو کشور در بسیاری موارد دارای همپوشانی منافع می‌باشند به طوری که جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان یکی از دارندگان بزرگ ذخایر انرژی در جهان برای کره‌ای‌ها که بخش عمده‌ای از انرژی خود را از خارج وارد می‌کنند جالب توجه است. ازسوی دیگر بازار ۸۰ میلیونی ایران برای اقتصاد صادرات‌محور آن کشور بسیار جذاب می‌باشد. در مقابل، کره جنوبی به‌عنوان یکی از صادرکنندگان خدمات فنی و مهندسی

در جهان دارای توان مالی و اعتباری قابل توجه برای جمهوری اسلامی ایران است که از طریق اخذ فناوری‌های پیشرفته و جذب سرمایه خارجی سیاست توسعه صنعتی و خروج از رکورد اقتصادی را دنبال می‌کند. دو کشور ضمن وقوف به این امور، سیاست گسترش مناسبات دوجانبه را به‌ویژه طی ربع قرن اخیر در پیش گرفته‌اند امری که چندی به جهت اعمال تحریم‌ها علیه ایران دچار وقفه گردید، اما در پی توافق هسته‌ای و در فضای پسابرجام به‌نظر می‌رسد بستر مناسبی برای گسترش همکاری‌های دوجانبه فراهم شده است. مقامات تهران و سؤال چنانچه در بخش‌های پیشین اشاره رفت به اقدامات سازنده‌ای در این ارتباط دست زدند. این اقدامات عمدتاً بر حوزه همکاری‌های اقتصادی و فنی تمرکز داشته و می‌تواند دربرگیرنده نفع متقابل دو کشور باشد. هر چند پیوندهای عمیق سؤال - واشنگتن و نزدیک به چهار دهه خصومت میان ایران و آمریکا از یک‌سو و روابط دوستانه تهران - پیونگ یانگ در کنار خصومت دیرینه دو کره، تهدیداتی بالقوه در مسیر تعمیق پیوندهای تهران - سؤال محسوب می‌شوند که نباید نسبت به آن بی توجه بود، اما دو کشور با مدیریت مناسب، ضمن کنترل تأثیرات این مؤلفه‌های منفی، سعی در استفاده از فرصت‌های موجود برای تعمیق پیوندهای دوجانبه دارند که می‌تواند متضمن منافع دو طرف باشد. در این میان مجلس شورای اسلامی می‌تواند از دو طریق اثر مثبت خود را در این فرآیند بر جای گذارد: نخست آنکه از طریق تعامل با دولت و بخش خصوصی و اصلاح و تصویب قوانین لازم، روند توسعه مناسبات دوجانبه را تسریع و تسهیل نماید. دیگر اینکه مجلس با تشکیل هیئت‌های دوستی پارلمانی از طریق تعامل و رایزنی با پارلمان کره جنوبی زمینه تعمیق پیوندها و گسترش همکاری‌های دوجانبه را فراهم سازد.

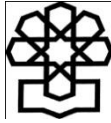
منابع و مأخذ

۱. «همکاری‌های گسترده کره با ایران در حوزه انرژی - واردات ۲۰۰ هزار شبکه نفت در دستور کار». ایرنا، ۱۳۹۴/۱۲/۱۹.
۲. «گسترش همکاری‌های نفتی ایران - کره جنوبی»، وب سایت وزارت نفت جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۵/۱/۳۰.
۳. پوراابراهیمی، آرش. «چرا کره جنوبی پیشرفت کرد و ایران عقب افتاد»، خبر آنلاین، ۱۸ اردیبهشت ۱۳۹۳.
۴. «پایان تجارت یک طرفه با کره جنوبی»، روزنامه دنیای اقتصاد، ۱۳۹۴/۱۲/۱۱.
۵. «همکاری هسته‌ای صلح آمیز تهران - سئول خبرگزاری فارس / ۱۳۹۴/۱۲/۱۱».
۶. تمایل شرکت‌های کره‌ای برای سرمایه‌گذاری در ایران، شبکه اطلاع‌رسانی نفت و انرژی (شانا)، ۱۳۹۴/۱۲/۱۸.

7. eia:u.s.energy information administration.

8. www.eia.gov/todayinenergy/ditial

9. South Korea Eager to Further Broaden Trade Ties with Iran,
<http://en.farsnews.com/newstext.aspx?nn=13941228000236>

شماره مسلسل: ۱۴۸۰۰

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: روابط جمهوری اسلامی ایران و کره جنوبی: چالش‌ها و فرصت‌ها (به بهانه سفر رئیس‌جمهور کره جنوبی به ایران)

نام دفتر: مطالعات سیاسی (گروه سیاست خارجی)

تهیه و تدوین: پویان بابایی

ناظر علمی: مهدی امیری

متقاضی: معاونت پژوهش‌های سیاسی - حقوقی

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. ایران

۲. کره جنوبی

۳. همکاری اقتصادی

۴. انرژی

تاریخ انتشار: ۱۳۹۵/۲/۱۲